

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE Nr. HCC16/2020
din 09.06.2020

**privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 70 alineatele (3) și (13) din
Legea insolvențării nr. 149 din 29 iunie 2012
(achitarea onorariului fix administratorului/lichidatorului
și compensarea cheltuielilor aferente care se trec în
mod solidar în obligația organelor de conducere ale
debitorului)
(sesizarea nr. 185g/2019)**

Publicat : 10.07.2020 în MONITORUL OFICIAL Nr. 165-176 art. 79 Data intrării în vigoare

În numele Republicii Moldova,

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte,*

dlui Eduard ABABEI,

dlui Nicolae ROȘCA,

dnei Liuba ȘOVA,

dlui Serghei ȚURCAN,

dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători,*

cu participarea dnei Dina Musteața, *asistent judiciar,*

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 18 octombrie 2019,

Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,

Având în vedere actele și lucrările dosarului,

Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 70

alin. (3) și alin. (13) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, ridicată de către dl Victor Ieșeanu, parte în dosarul nr. 2i-1176/18, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Vitalie Guțan de la Judecătoria Chișinău, sediul central, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

3. Autorul excepției de neconstituționalitate a pretins că prevederile articolului 70 alin. (3) și alin. (13) din Legea insolvenței sunt contrare articolelor 4 alin. (1), 16, 20 și 46 din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 13 ianuarie 2020, sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a se prejudeca fondul cauzei.

5. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Uniunii Administratorilor Autorizați din Moldova, Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova.

6. În ședința plenară publică a Curții, excepția de neconstituționalitate a fost examinată în lipsa autorului sesizării legal citat. Parlamentul a fost reprezentat de dl Radu Radu, consultant principal în cadrul Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și organele de drept în Direcția Generală Juridică a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de către dl Andrei Ciornîi, șef al secției juridice din cadrul Ministerului Economiei și Infrastructurii.

CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI PRINCIPAL

7. Pe 24 august 2017, Biroul Vamal Centru a formulat, în calitate de creditor, o cerere de intentare a procesului de insolvență împotriva S.R.L. „Globtel Contact”, susținând că aceasta din urmă se află în incapacitate de plată.

8. Prin Încheierea Curții de Apel Chișinău din 20 septembrie 2017, cererea introductivă în privința debitorului S.R.L. „Globtel Contact” a fost admisă, s-a instituit perioada de observație și a fost desemnat un administrator provizoriu.

9. Pe 6 decembrie 2017, administratorul provizoriu i-a prezentat instanței de insolvență tabelul preliminar al creanțelor în privința debitorului S.R.L. „Globtel Contact” și, în legătură cu lipsa totală a masei debitoare, a solicitat încasarea de la membrii organelor de conducere ale debitorului insolvent a cheltuielilor procesului de insolvență în sumă totală de 25421,90 lei, inclusiv 25069 lei cu titlu de onorariu al administratorului provizoriu, și 352,90 lei - cheltuieli efectiv suportate de acesta.

10. Pe 7 decembrie 2017, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat Hotărârea de intentare a procesului de insolvență în privința S.R.L. „Globtel Contact” și a dispus aplicarea față de aceasta a procedurii simplificate a falimentului, iar în calitate de lichidator a fost desemnată aceeași persoană care a fost desemnată în calitate de administrator provizoriu.

11. Pe 23 martie 2018, printr-o încheiere a Curții de Apel Chișinău, cauza de insolvență în privința S.R.L. „Globtel Contact” a fost transmisă Judecătoriei Chișinău, după competență.

12. Prin Încheierea Judecătoriei Chișinău din 25 iulie 2018 a fost aprobat tabelul definitiv al creanțelor față de debitorul S.R.L. „Globtel Contact”. Potrivit acestui tabel, au fost recunoscuți creditorii ai debitorului insolvent Biroul Vamal Centru și Serviciul Fiscal de Stat, cu suma totală de 530460,01 lei, inclusiv 305972 lei creanțe chirografare de rangul III și 224 488,01 lei creanțe chirografare de rangul VI (rang inferior).

13. Prin hotărârea din 16 octombrie 2018, adunarea creditorilor S.R.L. „Globtel Contact” i-a stabilit lichidatorului un onorariu fix în cuantum de 16680 lei lunar și a decis tragerea la răspundere subsidiară a organelor de conducere ale debitorului insolubil.

14. Prin Încheierea Judecătorei Chișinău din

12 noiembrie 2018 a fost admisă parțial cererea administratorului provizoriu și a fost dispusă încasarea remunerației administratorului provizoriu al S.R.L. „Globtel Contact” în sumă de 10000 lei și a cheltuielilor aferente perioadei de observație în sumă de 152,90 lei, în mod solidar, de la membrii organelor de conducere ale debitorului insolubil, adică de la fostul administrator al S.R.L. „Globtel Contact” și de la fosta contabilă a S.R.L. „Globtel Contact”.

15. Pe 12 noiembrie 2018, dl Alexandru Verdeș, lichidator, a formulat o cerere privind încasarea, în mod solidar, de la membrii organelor de conducere ale S.R.L. „Globtel Contact” a cheltuielilor procesului simplificat de faliment pentru perioada cuprinsă între 7 decembrie 2017 și 7 noiembrie 2018, în sumă totală de 118696 lei, inclusiv 116760 lei ca onorariu fix al lichidatorului și 1936 lei - cheltuieli efectuate de lichidator în aceeași perioadă.

16. Prin Decizia Curții de Apel Chișinău din 4 aprilie 2019 a fost admis recursul înaintat de fosta contabilă a S.R.L. „Globtel Contact” și casată Încheierea Judecătorei Chișinău din 12 noiembrie 2018 privind încasarea remunerației destinate administratorului provizoriu și a cheltuielilor aferente de la membrii organelor de conducere ale debitorului insolubil. Cauza a fost trimisă spre o nouă examinare la aceeași instanță.

17. La rejudecarea cauzei de către Judecătoria Chișinău, reprezentantul fostului administrator statutar al S.R.L. „Globtel Contact”, dl avocat Alexandru Caciur, în interesele dlui Victor Ieșeanu, a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 70 alin. (3) și alin. (13) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012.

18. Prin Încheierea Judecătorei Chișinău, sediul central, din 10 octombrie 2019, instanța de judecată a admis ridicarea excepției și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

19. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16

Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată

și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Averele dobândite licit nu pot fi confiscate. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

[...]”.

Articolul 72

Categoriile de legi

„[...]”

(3) Prin lege organică se reglementează:

i) regimul juridic general al proprietății și al moștenirii;

[...]”.

Articolul 127

Proprietatea

„(1) Statul ocrotește proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.”

20. Prevederile relevante ale Legii insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012 sunt următoarele:

Articolul 32

Repartizarea cheltuielilor judiciare aferente

perioadei de observare a debitorului

„(1) Cheltuielile judiciare aferente perioadei de observare a debitorului privind taxa de stat, privind remunerarea administratorului provizoriu, privind notificarea, privind convocarea ședințelor și comunicarea actelor de procedură efectuate de administratorul provizoriu se suportă din patrimoniul debitorului. Prin tranzacție se poate stabili o altă ordine de repartizare a cheltuielilor judiciare.

(2) În cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a se acoperi cheltuielile procesului de insolvență, remunerarea

administratorului provizoriu și acoperirea cheltuielilor efectuate de acesta în perioada de observare a debitorului le suportă membrii organelor de conducere și asociații, acționarii sau membrii debitorului, în mod solidar.

(3) În cazul în care instanța de insolvabilitate respinge cererea introductivă în legătură cu lipsa temeiurilor de insolvabilitate a debitorului, cheltuielile prevăzute la alin.(1) se trec în mod solidar pe seama creditorilor care au adresat cererea introductivă și a creditorilor care au susținut-o prin referință depusă în cadrul procesului.

(4) Modalitatea de repartizare a cheltuielilor judiciare și a cheltuielilor de remunerare a administratorului provizoriu o stabilește instanța de insolvabilitate într-o hotărâre sau încheiere emisă în urma examinării cauzei.”

Articolul 70

Remunerarea administratorului/lichidatorului.

Compensarea cheltuielilor

„(1) Pentru îndeplinirea funcțiilor, administratorul/lichidatorul are dreptul la remunerație și la compensarea cheltuielilor aferente.

(2) Remunerația administratorului/lichidatorului se constituie din onorarii fixe și onorarii de succes sub formă procentuală și se achită în monedă națională, inclusiv în cazul în care remunerația se determină în funcție de creanțe/sume în valută străină.

(3) Cuantumul onorariului fix al administratorului/lichidatorului se stabilește de către comitetul creditorilor ori, în cazul în care acesta nu este constituit, de către adunarea creditorilor prin negocieri. Acest cuantum nu poate fi mai mic de coeficientul mediu de multiplicare recomandat pentru stabilirea salariului de funcție al conducătorilor încadrați în unități care nu aplică sistemul de salarizare bazat pe rețeaua tarifară unică de salarizare, înmulțit la cuantumul minim garantat al salariului din sectorul real la unitățile cu autonomie financiară.

(4) Onorariul fix stabilit pentru administrator/lichidator se plătește lunar din patrimoniul debitorului.

(5) Onorariul fix al administratorului/lichidatorului poate fi variabil, în limitele formulate la alin. (3). El poate descrește direct proporțional cu durata procesului după primul an de la emiterea hotărârii de intentare a procesului de insolvabilitate și/sau poate fi mai mic în perioadele în care nu este necesară implicarea administratorului/lichidatorului.

[...]

(13) În cazul în care se constată că debitorul nu dispune de bunuri sau că bunurile lui nu pot acoperi cheltuielile procedurii de insolvabilitate sau ale procedurii falimentului, achitarea onorariului fix administratorului/lichidatorului, precum și compensarea cheltuielilor aferente se trec în mod solidar, prin încheiere judecătorească, în obligația organelor de conducere ale debitorului consemnate la art. 247. Încheierea judecătorească se emite cu citarea administratorului/ lichidatorului, a membrilor organelor de conducere ale debitorului în a cărui obligație se cere trecerea acoperirii cheltuielilor masei debitoare, a președintelui comitetului creditorilor. Încheierea poate fi atacată cu recurs de persoanele vizate în ea. Neprezentarea părților citate legal nu împiedică examinarea

cauzei.

[...]”.

Articolul 247

Membrii organelor de conducere ale debitorului

„(1) În sensul prezentei legi, membri ai organelor de conducere ale debitorului pot fi: debitorul persoană fizică ce desfășoară activitate individuală de întreprinzător, fondatorul întreprinderii individuale sau al gospodăriei țărănești (de fermier), administratorii societăților comerciale, membrii organelor executive, membrii consiliilor de supraveghere (de observatori), lichidatorii și membrii comisiilor de lichidare, contabilii.

(2) Prevederile alin.(1) se aplică persoanelor care dețineau funcțiile respective la data intentării procesului de insolvență, precum și celor care au deținut aceste funcții pe parcursul ultimelor 24 de luni anterioare intentării procesului.”

ÎN DREPT

A. ADMISIBILITATEA

21. Prin decizia sa din 13 ianuarie 2020, Curtea a constatat respectarea condițiilor de admisibilitate a excepției de neconstituționalitate.

22. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în acest caz controlul constituționalității Legii insolvenței, ține de competența Curții Constituționale.

23. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, ridicată de către dl Victor Ieșeanu, parte în dosarul nr. 2i-1176/18, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central, este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

24. Curtea a admis că dispozițiile contestate ale articolului 70 alin. (3) și (13) din Legea insolvenței vor fi aplicate de către instanță la soluționarea cauzei în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate, deoarece instanța de insolvență examinează cererea lichidatorului de încasare a remunerației și a cheltuielilor suportate de acesta în perioada de observație de la membrii organelor de conducere ale debitorului insolvent.

25. Curtea a observat că prevederile contestate nu au fost supuse anterior controlului de constituționalitate.

26. Având în vedere opinia autorului sesizării, care a afirmat incidența, în prezenta cauză, a dispozițiilor articolelor 4 alin. (1), 16, 20 și 46 din Constituție, Curtea a examinat aplicabilitatea acestor prevederi.

27. Curtea nu a reținut argumentele invocate de autorul sesizării în privința existenței unei ingerințe în articolul 20 din Constituție. Acesta afirmă că instanța de judecată nu deține competența de a reduce onorariul administratorului insolvenței, chiar dacă ajunge la concluzia că suma onorariului este vădit disproporționată cu munca depusă. Totuși, potrivit articolelor 5, 38 și 355 din Codul de procedură civilă, procesul de insolvență se declanșează de către instanță și decurge în

totalitate sub supravegherea ei, iar actele instanței de insolvabilitate pot fi contestate cu recurs în fața instanței ierarhic superioare. Existența acestor prevederi presupune că instanța poate examina toate circumstanțele relevante pentru cauză. Prin urmare, nu există o ingerință în accesul liber la justiție, iar capătul de sesizare formulat în baza articolului 20 din Constituție este inadmisibil.

28. Cu privire la incidența articolului 46 din Constituție, Curtea a notat următoarele.

29. Prima teză a articolului 70 alin. (13) din Legea insolvabilității dispune că, în lipsa masei debitoare, achitarea onorariului fix al administratorului insolvabilității, precum și compensarea cheltuielilor aferente „se trec în mod solidar, prin încheiere judecătorească, în obligația organelor de conducere ale debitorului”. Obligația de achitare a onorariului fix și a cheltuielilor aferente se pune în sarcina membrilor organelor de conducere ale debitorului, identificați în articolul 247 din Legea insolvabilității, care au activat pentru debitor pe parcursul ultimelor 24 de luni anterioare intentării procesului.

30. Din coroborarea prevederilor tezei întâi a articolului 70 alin. (13) cu articolul 247 din Legea insolvabilității, Curtea a observat că posibilitatea pretinderii unor sume de bani de la membrii organelor de conducere ale debitorului insolvabil face ca aceștia să aibă calitatea de victime potențiale, din perspectiva dreptului de proprietate. Curtea a reținut că se poate pune problema existenței unei ingerințe în dreptul de proprietate al acestora.

31. Totodată, cu privire la incidența articolului 4 din Constituție, Curtea a subliniat că acest articol comportă un caracter general și nu poate fi invocat și analizat în mod separat, ca reper individual, ci poate fi avut în vedere doar în coroborare cu un drept fundamental incident (a se vedea, în acest sens, HCC nr. 3 din 18 ianuarie 2019, § 18). În această cauză, articolul 4 va fi analizat în coroborare cu articolul 46 din Constituție.

32. Cu referire la aplicabilitatea articolului 16 din Constituție, Curtea a reținut că egalitatea în fața legii și a autorităților publice presupune lipsa oricărei discriminări directe sau indirecte a persoanei. Discriminarea are loc atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit (discriminare directă) sau atunci când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod (discriminare indirectă), cu excepția cazului în care un asemenea tratament este justificat în mod obiectiv și rezonabil (a se vedea, în acest sens, HCC nr. 29 din 22 noiembrie 2018, § 34, și HCC nr. 3 din 18 ianuarie 2019, § 19; HCC nr. 6 din 10 martie 2020, §§29-30). Așadar, o condiție primordială pentru existența tratamentului diferențiat o reprezintă caracterul comparabil al situațiilor.

33. Autorul sesizării a menționat că dispozițiile articolului 70 alin. (3) din Legea insolvabilității, care reglementează modul de calculare a cuantumului minim al onorariului fix al administratorului provizoriu, al administratorului insolvabilității sau al lichidatorului, ar fi contrare articolului 16 din Constituție, deoarece îl favorizează pe acesta în raport cu toți ceilalți cetățeni ai Republicii Moldova care prestează o muncă similară. În special, autorul sesizării afirmă că norma menționată supra îi stabilește administratorului insolvabilității onorariul minim pentru o lună de muncă, fără a ține cont de efortul pe care acesta îl depune în exercițiul funcției, pe când, conform legislației, salariul minim se stabilește pentru ora astronomică de muncă, iar pentru a încasa salariul lunar deplin fiecare angajat trebuie să muncească cel puțin 169 de ore.

34. Curtea nu a reținut susținerile autorului sesizării privind discriminarea tuturor angajaților în raport cu administratorii insolvabilității, deoarece, în exercitarea atribuțiilor ce-i revin, administratorul insolvabilității nu se află în relații de muncă și nu are statut de angajat. Administratorul insolvabilității este desemnat din rândul administratorilor autorizați. Conform articolului 3 din Legea nr. 161 din 18 iulie 2014 cu privire la administratorii autorizați, acesta

„desfășoară o activitate de liber profesionist de interes public”. Acesta nu acționează în interes personal, ci în interesul bunei desfășurări a întregii proceduri. El trebuie să asigure echilibrul între interesul debitorului insolubil, pentru păstrarea, majorarea și valorificarea cât mai eficientă a masei debitoare prin toate mijloacele legale disponibile, și interesul creditorilor, pentru ca aceștia să își poată valorifica creanțele într-o măsură cât mai mare și în mod efectiv (DCC nr. 65 din 19 iunie 2018, § 32). Desemnarea în funcție a administratorului autorizat în procesele de insolabilitate se face prin act judecătoresc, iar acesta își desfășoară întreaga activitate sub supravegherea instanței de insolabilitate. Situația unui salariat obișnuit nu este comparabilă cu situația unui liber profesionist cum este administratorul insolabilității și, din acest motiv, Curtea a considerat acest capăt al sesizării inadmisibil.

35. În consecință, Curtea a considerat necesar să stabilească dacă această ingerință reprezintă o încălcare a garanțiilor prevăzute de articolul 46 alin. (1) din Constituție (a se vedea Lekić v. Slovenia [MC], 11 decembrie 2018, § 93, pentru concluzia că tragerea la răspundere personală a unui acționar minoritar și fost administrator al unei companii care a fost radiată din registrul companiilor după o perioadă îndelungată de insolabilitate și de inactivitate, în vederea acoperirii datoriilor către creditorul principal al companiei, constituie o ingerință în posesia nestingherită a bunurilor, în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului).

36. Totodată, examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea a observat că articolul 32 alin. (2) din Legea insolabilității are un conținut asemănător cu articolul 70 alin. (13), contestat de autorul sesizării, cu deosebirea că acesta se referă la perioada de observație și include în categoria persoanelor obligate și asociații, acționarii și membrii persoanelor juridice. În aceste condiții, deși la ridicarea excepției de neconstituționalitate autorul nu a invocat dispozițiile articolului 32 alin. (2) din Legea insolabilității, Curtea constată că acestea se află în conexiune cu prevederile contestate (a se vedea HCC nr. 41 din 7 decembrie 2000, § 4; HCC nr. 9 din 30 martie 2004, § 9; HCC nr. 20 din 30 noiembrie 2006, § 3; HCC nr. 30 din 1 noiembrie 2016, §46; HCC nr. 10 din 8 mai 2018, § 31; HCC nr. 21 din 3 octombrie 2019, §23; HCC nr. 3 din 4 februarie 2020, § 26; HCC nr. 15 din 28 mai 2020, §66). Fiind suverană în materie de control al constituționalității și pentru a face posibilă implementarea propriei sale hotărâri, Curtea va verifica și prevederile articolului 32 alin. (2) din Legea insolabilității prin prisma articolului 46 din Constituție, potrivit etapelor testului de proporționalitate care pot fi deduse din articolul 54 din Constituție.

B. FONDUL CAUZEI

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

37. Autorul excepției susține că dispozițiile articolului 70 alin. (13) din Legea insolabilității încalcă dreptul de proprietate al membrilor organelor de conducere ale debitorului insolubil menționate în articolul 247 din aceeași Lege, deoarece pune în sarcina acestora plata remunerației administratorului insolabilității și a cheltuielilor suportate de acesta, fără a li se demonstra vreo culpă în provocarea insolabilității debitorului.

38. De asemenea, autorul excepției consideră că membrii organelor de conducere ale debitorului insolubil menționați în articolul 247 din Legea insolabilității nu pot fi obligați să plătească onorariul lichidatorului fără să-și asume expres obligația sau riscul. Autorul sesizării consideră că persoanelor menționate le este impusă o sarcină disproportională, care constă în plata unei sume de bani din patrimoniul propriu, fără o justificare obiectivă, intervenindu-se abuziv în exercițiul dreptului de proprietate, garantat de articolul 46 din Constituție.

B. Argumentele autorităților

39. În opinia sa, Președintele Republicii Moldova menționează că normele contestate se încadrează în marja discreționară a legislatorului, fără a afecta prevederile invocate ale Constituției. Faptul că organele de conducere sunt obligate să-i achite administratorului un onorariu fix atunci când patrimoniul debitorului nu-l acoperă nu poate fi calificat o încălcare a dreptului de proprietate. Situația persoanei juridice aflată într-o situație financiară în care nu-și poate onora obligațiile ajunse la scadență este provocată de managementul ineficient sau fraudulos al organelor sale de conducere.

40. În opinia prezentată, Parlamentul a menționat că normele criticate nu constituie o încălcare a dreptului de proprietate, ele organizând buna-desfășurare a procesului de insolvență cu realizarea, în condițiile legii, a drepturilor și obligațiilor participanților la acest proces. Scopul mecanismului de plată a onorariului fix al administratorului/lichidatorului se impune pentru a se asigura eficiența procedurii de satisfacere a creanțelor din contul patrimoniului debitorului și nu de a interveni în dreptul de proprietate.

41. Guvernul a menționat că achitarea în mod solidar a onorariului fix al administratorului insolvenței/lichidatorului, precum și compensarea cheltuielilor procedurii de către membrii organelor de conducere ale debitorului reprezintă o consecință a administrării defectuoase sau a neonorării obligațiilor de către organele de conducere ale debitorului. În acest sens, Guvernul menționează că în Recomandarea nr. 86 din 20 ianuarie 2016 Curtea Supremă de Justiție le-a explicat instanțelor de judecată că articolul 247 din Legea insolvenței (la care se face referire în articolul 70 alin. (13) supus excepției de neconstituționalitate) este aplicabil în privința persoanelor cărora le poate fi imputată starea de insolvență a debitorului exclusiv referitor la perioada anterioară insolvenței în care s-au produs acțiunile care au condiționat-o. Odată cu intentarea procedurii de insolvență, membrii organelor de conducere sunt înlăturați de la administrarea și gestionarea debitorului, ei fiind în imposibilitate să comită acțiuni ce ar afecta negativ starea financiară a acestuia. Situația descrisă în cauza examinată este specifică procedurii de faliment simplificat, care, în baza articolului 134 alin.(1) lit. b) din Legea insolvenței, li se aplică debitorilor aflați în stare de insolvență care se încadrează în categoria persoanelor juridice ce nu dețin niciun bun în patrimoniul lor ori ale căror bunuri sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile procesului și unde niciun creditor sau terț nu se oferă să avanseze ori să garanteze sumele corespunzătoare.

42. Guvernul a notat că legislatorul a pus în mod echitabil în sarcina organelor de conducere ale persoanei juridice suportarea cheltuielilor în modul prevăzut de articolul 70 alin. (13) din Legea insolvenței, iar reglementarea în discuție este conformă cu articolul 126 alineatele (1) și (2) lit. b) din Constituție.

43. În opinia sa, Uniunea administratorilor autorizați menționează că cheltuielile procedurii sunt puse în sarcina debitorului insolvent sau în obligația organelor de conducere după intentarea procesului de insolvență. Trecerea în mod solidar a achitării onorariului fix al administratorului insolvenței/lichidatorului, precum și compensarea cheltuielilor procedurii în obligația organelor de conducere ale debitorului reprezintă consecințe ale administrării defectuoase sau ale neonorării obligațiilor de către organele de conducere ale debitorului, și nicidecum o ingerință în dreptul de proprietate.

44. Uniunea administratorilor autorizați face trimitere la Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 86 din 20 ianuarie 2016, prin care s-a explicat că dispozițiile articolului 247 din Legea insolvenței, la care se face referire în articolul 70 alin. (13), sunt aplicabile în privința persoanelor cărora le poate fi imputată starea de insolvență a debitorului exclusiv cu privire la perioada anterioară insolvenței în care s-au produs acțiunile care au condiționat-o.

45. Uniunea consideră că administratorul autorizat desemnat în calitate de lichidator suportă cheltuielile procedurii în avans din cont propriu. Aceste cheltuieli pot fi recuperate doar potrivit articolului 70 alin. (13) din Legea insolabilității.

46. În opinia sa scrisă, Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova consideră că obligarea persoanelor care s-au aflat la conducerea societății de a suporta plata onorariului lichidatorului nu reprezintă o încălcare din partea statului, ci, mai curând, o măsură de asigurare a răspunderii în caz de insolabilitate (articolul 248 din Legea insolabilității), care a fost provocată prin acțiuni ilicite.

47. Legea insolabilității stabilește cadrul juridic privind procesul de restructurare a societăților insolabile în vederea remedierii lor financiare și economice și procesul de insolabilitate în vederea satisfacerii colective a creanțelor creditorilor din contul patrimoniului debitorului prin aplicarea față de acesta a procedurii de restructurare sau a procedurii falimentului și distribuirea produsului obținut pentru a diminua la maxim efectele negative ale situației în care un subiect de drept se află în incapacitate de plată. Echilibrul dintre interesele patrimoniale ale debitorului și ale creditorilor este asigurat și prin faptul că onorariul fix al administratorului/lichidatorului se plătește din patrimoniul debitorului. Prin urmare, această practică se încadrează în marja de discreție a legislatorului, fără a afecta prevederile invocate ale Constituției.

C. Aprecierea Curții

I. Dacă ingerința este prevăzută de lege

48. Așa cum prevede prima teză a articolului 54 alin. (2) din Constituție, exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege. Principiul legalității presupune îndeplinirea standardului calității prevederilor legale aplicabile. Normele legale pe care se bazează o ingerință trebuie să fie suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor (a se vedea *Beyeler v. Italia* [MC], 5 ianuarie 2000, §§ 109-110; HCC nr. 16 din 4 iunie 2018, § 44; HCC nr. 9 din 8 aprilie 2019, § 40). O normă este „previzibilă” dacă acordă măsuri de protecție împotriva ingerințelor arbitrare din partea autorităților publice (*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano v. Italia* [MC], 7 iunie 2012, § 143). Orice ingerință în posesia nestingherită a bunurilor trebuie însoțită de garanții procedurale care îi oferă persoanei sau entității vizate posibilitatea rezonabilă de a-și susține cauza în fața autorităților competente, în vederea contestării efective a măsurilor care interferează cu drepturile fundamentale. Atunci când se stabilește dacă această condiție a fost îndeplinită, trebuie efectuată o analiză comprehensivă a reglementărilor procedurale judiciare și administrative aplicabile (a se vedea *Jokela v. Finlanda*, 21 mai 2002, § 45; *Capital Bank AD v. Bulgaria*, 24 noiembrie 2005, § 134; *Stolyarova v. Rusia*, 29 ianuarie 2015, § 43).

49. Articolul 70 alin. (13) din Legea insolabilității prevede că „în cazul în care se constată că debitorul nu dispune de bunuri sau că bunurile lui nu pot acoperi cheltuielile procedurii de insolabilitate sau ale procedurii falimentului, achitarea onorariului fix administratorului/lichidatorului, precum și compensarea cheltuielilor aferente se trec în mod solidar, prin încheiere judecătorească, în obligația organelor de conducere ale debitorului consemnate la articolul 247”. O reglementare asemănătoare există și în articolul 32 alin. (2) din Lege. Potrivit acestui articol, „în cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a se acoperi cheltuielile procesului de insolabilitate, remunerarea administratorului provizoriu și acoperirea cheltuielilor efectuate de acesta în perioada de observare a debitorului le suportă membrii organelor de conducere și asociații, acționarii sau membrii debitorului, în mod solidar”.

50. Curtea constată că dispozițiile menționate *supra* stabilesc mecanisme de plată a onorariului fix calculat administratorului insolvenței sau, după caz, administratorului provizoriu și de restituire a cheltuielilor suportate de aceștia doar în cazul în care debitorul insolvențabil nu dispune de bunuri sau dacă valoarea lor nu este suficientă pentru a le acoperi. Ori de câte ori debitorul dispune de bunuri, onorariul fix și cheltuielile administratorului se încasează din masa debitoare, pentru că acestea sunt catalogate drept cheltuieli ale procesului de insolvență (articolul 52 alin. (1) din Legea insolvenței).

51. Curtea reține că expresiile „se trec în mod solidar prin încheiere judecătorească în obligația organelor de conducere” din articolul 70 alin. (13) și „le suportă membrii organelor de conducere și asociații, acționarii sau membrii debitorului, în mod solidar” din articolul 32 alin. (2) conduc la concluzia că obligația de plată a onorariului fix și a cheltuielilor efective se pune în sarcina unor persoane terțe, altele decât persoana insolvențabilă. Obligația de plată nu presupune existența unor fapte prejudiciabile ale persoanelor impuse să plătească, nici despăgubirea ulterioară a acestora. Persoanelor menționate le va fi impusă plata onorariului administratorului insolvenței și restituirea cheltuielilor suportate de acesta ori de câte ori debitorul insolvențabil nu are bunuri suficiente. Singurul motiv pentru care aceste persoane suportă sarcina patrimonială constă în faptul că au ocupat o funcție în organele de conducere ale debitorului insolvențabil în ultimele 24 de luni anterioare intentării procesului de insolvență sau că dețin calitatea de asociați, acționari sau membri ai persoanei juridice insolvențabile.

52. Curtea observă că textul contestat respectă condiția accesibilității, Legea fiind publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

53. Curtea reține că dispozițiile contestate includ în categoria „membrilor organelor de conducere” ale debitorului insolvențabil persoane cu răspundere patrimonială diferită și cu capacitate diferită de a influența activitatea insolvențabilului.

54. Din analiza sistemică a legislației civile, Curtea deduce că în categoria de membri ai organelor de conducere ale debitorului sunt incluse:

(a) persoane care răspund nelimitat pentru obligațiile asumate în activitatea de întreprinzător (persoana fizică care desfășoară activitate individuală de întreprinzător) și ale căror bunuri intră de drept în masa debitoare;

(b) persoane care au administrat și au reprezentat debitorul (administratorul și membrii organului executiv), fie desemnate în baza actului de constituire, fie angajate în baza contractului de muncă;

(c) persoane care au avut calitatea de membri ai consiliului de supraveghere (de observatori) în societățile pe acțiuni, societățile cu răspundere limitată, cooperativele de producție și de întreprinzător, întreprinderile de stat, asociațiile obștești etc.;

(d) persoane care au avut calitatea de lichidatori sau de membri ai comisiilor de lichidare ale debitorului insolvențabil;

(e) persoane care au avut calitatea de contabili ai debitorului insolvențabil.

55. Articolul 32 alin. (2) din Legea insolvenței pune onorariul fix și cheltuielile administratorului provizoriu în sarcina „asociațiilor, acționarilor și membrilor persoanelor juridice”. Pot fi identificate următoarele categorii:

(a) asociații (membrii) societății în nume colectiv care răspund în subsidiar, solidar și nelimitat

pentru obligațiile societăților din care fac parte (articolele 256 și 263 din Codul civil);

(b) comanditații societății în comandită care răspund solidar și nelimitat pentru obligațiile societăților din care fac parte (articolul 271 din Codul civil);

(c) comanditații societății în comandită, asociații societății cu răspundere limitată și acționarii societății pe acțiuni care nu răspund pentru obligațiile societății din care fac parte (articolul 271 din Codul civil, articolul 9 alin. (3) din Legea cu privire la societățile cu răspundere limitată nr. 135 din 14 iunie 2007 și articolul 24 alin. (3) din Legea cu privire la societățile pe acțiuni nr. 1134 din 2 aprilie 1997);

(d) membrii persoanelor juridice, adică membrii cooperativelor de producție, de întreprinzător, de consum (articolul 282 alin. (3) din Codul civil), membrii organizațiilor necomerciale, inclusiv cei ai asociațiilor (articolul 297 alin. (5) din Codul civil), membrii fundațiilor (persoane care nu răspund pentru obligațiile persoanelor juridice ai căror membri sunt).

56. Curtea observă că, ori de câte ori persoanele menționate la articolele 32 alin. (2) și 70 alin. (13) din Legea insolvenței poartă răspundere deplină sau subsidiară în baza legii sau au comis fapte prin care au prejudiciat debitorul insolvent, ele pot fi urmărite de către administratorul insolvenței. Bunurile încasate sunt folosite pentru completarea masei de plată a debitorului insolvent și în scopul satisfacerii creanțelor creditorilor, inclusiv pentru plata cheltuielilor de administrare.

57. Din dispozițiile legale rezultă că persoanele menționate supra au obligația să plătească onorariul fix și cheltuielile suportate de administrator în procesul de insolvență sau de lichidator chiar dacă nu sunt culpabile. Normele analizate nu fac ca obligația de plată a onorariului și a cheltuielilor administratorului să depindă de comiterea unor fapte în detrimentul debitorului insolvent. Este suficient ca persoana să se fi aflat într-una din funcțiile indicate la alin. (1) și în perioada menționată la alin. (2) din articolul 247 al Legii insolvenței sau să fi avut calitatea de asociat, acționar sau membru al persoanei juridice.

58. Curtea observă că textele analizate ale articolelor 32 alin. (2) și 70 alin. (13) din Legea insolvenței pun în sarcina unor persoane obligația de plată a onorariului fix și a cheltuielilor suportate de administrator doar pentru faptul că acestea au ocupat funcții precise. Din acest punct de vedere, normele contestate sunt suficient de clare și previzibile.

59. Așadar, Curtea observă că ingerințele în dreptul de proprietate al persoanelor care trebuie să plătească onorariul fix și cheltuielile suportate de administratorul insolvenței respectă standardul „prevăzute de lege” din articolul 54 alin. (2) din Constituție.

II. Dacă există unul sau mai multe scopuri legitime ale ingerinței și o legătură rațională a dispozițiilor contestate cu acesta/acestea

60. Potrivit articolului 54 alin. (2) din Constituție, ingerințele într-un drept fundamental trebuie să urmărească realizarea unuia sau mai multor din următoarele scopuri legitime: protecția securității naționale, asigurarea bunăstării economice a țării, asigurarea ordinii publice, în vederea prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protecția drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicarea divulgării informațiilor confidențiale și garantarea autorității și imparțialității justiției.

61. Curtea observă că scopul general al Legii insolvenței constă în satisfacerea creanțelor creditorilor din contul patrimoniului debitorului prin aplicarea față de acesta a procedurii de restructurare sau a procedurii falimentului și prin distribuirea produsului finit (articolul 1 alin. (1)

din Lege). Acest scop general ține de asigurarea stabilității și a disciplinei financiare în economia de piață (a se vedea, *mutatis mutandis*, Lekić v. Slovenia [MC], 11 decembrie 2018, § 106). În situații în care există o deteriorare a economiei de piață din cauza unui număr mare de societăți comerciale inactive și insolvente poate fi nevoie ca statul să acționeze astfel încât să evite prejudicierea ireparabilă a economiei și să consolideze securitatea juridică și încrederea participanților la procesul economic. Asigurarea stabilității și a disciplinei financiare în economia de piață contribuie la bunăstarea economică a țării, care reprezintă un scop legitim constituțional, permis de articolul 54 alin. (2) din Constituție.

62. Legea insolvabilității prevede la articolul 68 alin. (2) că în cazurile în care debitorul a devenit insolubil instanța de judecată îl înlătură de la administrarea bunurilor și a activității sale și numește un administrator autorizat care întreprinde măsuri de „păstrare, majorare și valorificare cât mai eficientă a masei debitoare prin toate mijloacele legale disponibile, pentru executarea cât mai deplină a creanțelor creditorilor”.

63. Curtea observă că activitatea administratorului insolvabilității constituie o activitate care se remunerează în quantumul stabilit de creditori (comitetul sau adunarea creditorilor), quantum care nu poate fi mai mic decât quantumul stabilit de lege (articolul 70 alin. (3) din Lege). Onorariul fix al administratorului insolvabilității, dar și cheltuielile suportate de acesta în procesul de activitate se plătesc din patrimoniul debitorului (articolul 70 alin.(4)). În cazul în care activele debitorului insolubil nu există sau sunt insuficiente pentru a plăti remunerarea administratorului insolvabilității și a-i restitui eventualele cheltuieli suportate de acesta, Legea prevede că aceste sume trebuie plătite de membrii organelor de conducere ale debitorului insolubil. Astfel, legislatorul a urmărit și scopul special al apărării dreptului de proprietate al administratorului, sumele de bani care formează onorariul acestuia constituind bunuri. Aceeași este concluzia în privința remunerării lichidatorului, în eventualitatea inițierii procedurii falimentului.

64. Scopul special al Legii contribuie atât la realizarea scopului general al acesteia, cât și la realizarea scopurilor constituționale ale bunăstării economice și protejării drepturilor și libertăților altor persoane (articolul 54 alin. (2) din Constituție). Obligativitatea acoperirii remunerării administratorului provizoriu sau a lichidatorului și a cheltuielilor efectuate de aceștia, pe parcursul procedurilor relevante, echivalează cu „ridicarea vălului corporativ”, i.e. cu o „ignorare a personalității juridice” a unei societăți pentru a se ajunge la persoanele din spatele structurii corporative. În general, obligarea membrilor organelor de conducere de a acoperi remunerarea administratorului provizoriu sau a lichidatorului și cheltuielile efectuate previne utilizarea greșită a privilegiilor persoanei juridice, iar în unele cazuri fraudă sau abuzul, și are loc pentru a proteja terți cum sunt creditorii sau pentru a preveni fraudă la lege (a se vedea, *mutatis mutandis*, Curtea Internațională de Justiție, *Barcelona Traction, Light and Power Company Limited*, hotărârea din 5 februarie 1970, Rapoartele ICJ 1970, pp. 39-40, §56).

65. Așadar, raportându-se la dispozițiile articolului 54 alin. (2) din Constituție, Curtea consideră că dispozițiile contestate contribuie la bunăstarea economică a țării și la protejarea drepturilor și libertăților altor persoane și au o legătură rațională cu aceste scopuri legitime.

66. Odată ce a constatat că ingerința în dreptul de proprietate urmărește mai multe scopuri legitime permise de Constituție, Curtea va analiza, în baza articolului 54 din Legea Supremă, dacă există măsuri alternative mai puțin intruzive care au o legătură rațională cu scopurile legitime urmărite.

III. Dacă există măsuri alternative mai puțin intruzive, care au o legătură rațională cu scopurile legitime urmărite

67. Testul măsurilor mai puțin intruzive verifică dacă legislatorul putea adopta măsuri legislative care să realizeze la fel de eficient scopul/scopurile legitim/e urmărit/e și care să limiteze mai puțin dreptul fundamental protejat, în comparație cu măsurile contestate. Curtea trebuie să declare neconstituționale prevederile normative contestate în eventualitatea în care observă că există alte mijloace care pot realiza la fel de eficient scopurile legitime urmărite, cu un prejudiciu mai mic pentru dreptul fundamental în discuție (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 6 din 10 aprilie 2018, § 80; HCC nr. 26 din 30 octombrie 2018, § 55; HCC nr. 5 din 25 februarie 2020, §§ 111, 122).

68. Curtea notează că există măsuri legale diferite pentru remunerarea administratorului unei companii aflate în insolabilitate. De exemplu, o recomandare a Ghidului UNCITRAL prevede ca metodă de remunerare a administratorului insolvenței remunerarea de la un fond finanțat de stat. De asemenea, în Franța, în cazurile în care fondurile sunt insuficiente, în special în dosarele care nu presupun existența activelor, administratorul nu este plătit integral. În aceste cazuri, legea stabilește un fond pentru finanțarea acestor cauze, care nu este finanțat de Trezoreria Publică, ci de *Caisse de Dépôts et consignations* (Casa de depozite și consemnațiuni), care permite plata cheltuielilor către administrator. De asemenea, articolul 39 din Legea nr. 85 din 25 iunie 2014, a României, privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență prevede că plata onorariului administratorului și/sau al lichidatorului și a altor cheltuieli aferente procedurii de insolvență în cazurile în care debitorul nu are disponibilități trebuie să fie făcută din Fondul de Lichidare gestionat de Uniunea Națională a Practicienilor în Insolvență. Fondul de lichidare este susținut prin plăți de la bugetul de stat, dar și prin preluarea a 2 % din sumele recuperate în cadrul procedurilor de insolvență.

69. Totuși, Curtea nu posedă expertiza necesară pentru a stabili cu exactitate dacă aceste practici vor realiza scopurile legitime urmărite mai eficient decât măsurile contestate și dacă nu vor afecta și alte drepturi sau interese, generând alte consecințe.

70. Prin urmare, Curtea va verifica dacă este asigurat un echilibru corect între scopurile legitime urmărite și dreptul de proprietate al membrilor organelor de conducere ale debitorului, asociaților, acționarilor sau membrilor debitorului obligați să achite onorariul administratorului sau al lichidatorului și să compenseze cheltuielile aferente.

IV. Dacă există un echilibru corect între principiile concurente

71. Curtea trebuie să stabilească, la această etapă, care este ponderea principiilor concurente. „Stabilirea acestui echilibru se reflectă în întreaga structură a articolului 1 din Protocolul nr. 1. În special, trebuie să existe un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat de orice măsură aplicată de stat”. Ea trebuie să verifice dacă, ca urmare a acțiunii sau a inacțiunii statului [i.e. a modalității de legiferare de către Parlament], persoanele afectate [i.e. membrii organelor de conducere ale debitorului] pot suporta o sarcină disproporționată și excesivă în privința dreptului lor de proprietate (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Lekić v. Slovenia* [MC], 11 decembrie 2018, § 110).

72. Curtea notează că, din perspectiva articolului 54 din Constituție, în această cauză există un conflict de principii. Unul dintre principii este dreptul de proprietate al membrilor organelor de conducere. Celelalte principii situate de cealaltă parte a conflictului sunt dreptul de proprietate al administratorului insolvențabil/lichidatorului, care urmărește să-i fie plătit onorariul și cheltuielile aferente procesului de insolabilitate, dreptul de proprietate al creditorilor și interesul bunăstării economice a țării.

73. Așa cum a reținut Curtea *supra*, Legea insolvențabilității instituie o prezumție a culpei

membrilor organelor de conducere, având în vedere obligația lor de a acoperi remunerarea administratorului insolvenței sau a lichidatorului și cheltuielile acestor subiecte în legătură cu procedurile insolvenței și lichidării. Această prezumție nu poate fi răsturnată, așa cum decurge clar din textele legale analizate de către Curte. Mai mult, Curtea notează că membrii organelor de conducere ar întâmpina, în asemenea situații, obstacole insurmontabile, pentru că Legea insolvenței nici măcar nu pretinde existența unei legături cauzale între insolvență sau faliment și caracterul culpabil al acțiunilor sau al inacțiunilor lor.

74. Curtea reține că echilibrul dintre principii nu trebuie să presupună existența unei sarcini individuale și excesive pentru persoane. Persoanele trebuie să aibă parte de garanții efective și adecvate în eventualitatea abuzurilor (*e.g.*, unii membri ai organelor de conducere nu trebuie să răspundă patrimonial prin acoperirea onorariului și a cheltuielilor administratorului sau lichidatorului atunci când insolvența a fost provocată de alți membri ai organelor de conducere). Chiar dacă persoanele afectate, i.e. membrii organelor de conducere și asociații, acționarii sau membrii debitorului, ar avea posibilitatea să dovedească lipsa culpei lor în eventualele proceduri judiciare, prevederile contestate nu-i absolvă de obligația plății onorariului și a cheltuielilor aferente. Curtea subliniază că asemenea măsuri rigide defavorizează de *plano* dreptul de proprietate al persoanelor în discuție. Din acest punct de vedere, dreptul lor de proprietate este garantat insuficient (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kotov v. Rusia* [MC], 3 aprilie 2012, § 114).

75. Spre deosebire de răspunderea membrilor organelor de conducere față de administratorul insolvenței/lichidator, răspundere care pretinde, fără diferențierea circumstanțelor, acoperirea sumei onorariului și a cheltuielilor relevante, răspunderea acestor membri față de creditorii pretinde, ca aspect esențial, culpa lor la apariția stării de insolvență. Articolul 248 alin. (1) din Lege stabilește că „dacă în cadrul procesului sunt identificate persoane **căroră le-ar fi imputabilă apariția stării de insolvență a debitorului**, la cererea administratorului insolvenței/lichidatorului instanța de insolvență poate dispune ca o parte din datoriile debitorului insolvent să fie suportate de membrii organelor lui de conducere”.

76. Curtea observă că normele contestate comportă consecințe negative pentru membrii organelor de conducere ale societății intrate în insolvență, căroră le impune plata onorariului fix al administratorului insolvenței/lichidatorului, precum și cheltuielile suportate de acesta, fără ca ei să poarte vreo culpă. Cu alte cuvinte, legislatorul prezumă reaua-credință a acestor persoane.

77. Totuși, categoria membrilor organelor de conducere ale debitorului este o categorie vastă, care-i poate include, potrivit articolului 247 alin. (1) din Lege pe administratorii societăților comerciale, pe membrii organelor executive, pe membrii consiliilor de supraveghere (de observatori), pe lichidatori și pe membrii comisiilor de lichidare, precum și pe contabili. Nu toate funcțiile enumerate de Lege și incluse în categoria membrilor organelor de conducere ale debitorului au un rol egal și decisiv în administrarea societății. Mai mult, dacă legislatorul a instituit prezumția culpei membrilor organelor de conducere în privința achitării onorariului administratorului/lichidatorului, această soluție s-ar fi impus, *a fortiori*, și în cazul răspunderii față de creditorii debitorului, acoperirea datoriilor față de creditorii reprezentând scopul general urmărit de lege.

78. Prin urmare, Curtea consideră că principiul echilibrului corect impune ca standardul culpei membrilor organelor de conducere la apariția stării de insolvență a debitorului stabilit de articolul 248 din Lege, standard aplicabil pentru realizarea scopului general al Legii, să fie aplicabil și în cazul realizării scopului special al plății onorariului administratorului/lichidatorului.

79. Rezumând cele enunțate *supra*, Curtea conchide că textele „le suportă membrii organelor de conducere și asociații, acționarii sau membrii debitorului” din articolul 32 alin. (2) și „în obligația

organelor de conducere ale debitorului” din articolul 70 alin. (13) ale Legii insolvenței sunt constituționale, în măsura în care le este demonstrată culpa la apariția stării de insolvență.

80. Din aceste motive, în temeiul articolului 140 alin. (2) din Constituție și articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 6, 61, 62 lit. a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite parțial* excepția de neconstituționalitate ridicată de către dl Victor Ieșeanu, parte în dosarul nr. 2i-1176/18, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central.

2. *Se declară inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate în partea ce ține de articolul 70 alin. (3) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012.

3. *Se declară constituționale* textele „le suportă membrii organelor de conducere și asociații, acționarii sau membrii debitorului” din articolul 32 alin. (2) și „în obligația organelor de conducere ale debitorului” din articolul 70 alin. (13) ale Legii insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, în măsura în care le este demonstrată culpa la apariția stării de insolvență.

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTE Domnica MANOLE

Nr. 16. Chișinău, 9 iunie 2020.

OPINIE SEPARATĂ

expusă în temeiul art.27 alin.(5) din Legea cu privire la Curtea

Constituțională și art.67 din Codul jurisdicției constituționale

Prin prezenta, subsemnatul îmi exprim parțial dezacordul cu soluția adoptată de Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 16 din 9 iunie 2020, prin care a fost admisă parțial excepția de neconstituționalitate invocată în sesizarea nr.185g/2019 privind controlul constituționalității prevederilor articolului 70 alin. (3) și alin. (13) din Legea insolvenței nr.149 din 29 iunie 2012.

1. Prin sesizarea nr.185g/2019, expediată Curții Constituționale de către Judecătoria Chișinău, autorul a solicitat controlul constituționalității prevederilor articolului 70 alineatele (3) și (13) din Legea insolvenței, considerându-le contrare articolelor 4 alin. (1), 16, 20 și 46 din Constituție.

2. Prin Hotărârea nr. 16 din 9 iunie 2020 Curtea Constituțională

- (1) *a admis parțial* excepția de neconstituționalitate invocată în sesizarea nr.185g/2019;
- (2) *a declarat inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate în partea ce ține de articolul 70 alin. (3) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012;
- (3) *a declarat constituționale* textele „le suportă membrii organelor de conducere și asociații,

acționarii sau membrii debitorului” din articolul 32 alin. (2) și „în obligația organelor de conducere ale debitorului” din articolul 70 alin. (13) ale Legii insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, în măsura în care le este demonstrată culpa la apariția stării de insolvență.

3. Dezacordul meu se referă, în special, la soluția Curții expusă în punctul 3 din dispozitivul Hotărârii adoptate, precum și la o parte din argumentele invocate în susținerea acestei soluții.

A. Constatările Curții

4. Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile articolelor 70 alin. (13) și 32 alin. (2) ale Legii insolvenței **sunt de natură să afecteze dreptul de proprietate** al membrilor organelor de conducere sau, după caz, al asociațiilor, acționarilor sau membrilor persoanelor juridice insolvente, deoarece aceștia, fără culpă, au obligația de a plăti onorariul fix și cheltuielile administratorului/ lichidatorului în procesele de insolvență.

5. În motivarea punctului 3 din dispozitivul Hotărârii menționate *supra* Curtea a statuat că, în cazul în care debitorul insolvent nu dispune de bunuri sau valoarea acestora este insuficientă pentru a acoperi cheltuielile judiciare ale cauzei de insolvență, onorariul fix al administratorului/ lichidatorului, precum și cheltuielile aferente suportate de acesta, urmează a fi încasate de la membrii organelor de conducere ale debitorului insolvent care au deținut o astfel de funcție în ultimele 24 de luni anterioare intentării procesului de insolvență, sau, după caz, de la asociații, acționarii sau membrii persoanei juridice insolvente, cu **condiția că acestora le este demonstrată culpa în apariția stării de insolvență a debitorului**.

6. Pentru a asigura protecția dreptului de proprietate afectat, Curtea a statuat, la § 78 din Hotărâre, că „standardul culpei membrilor organelor de conducere la apariția stării de insolvență a debitorului stabilit de articolul 248 din Lege” să fie aplicabil și persoanelor chemate să plătească onorariul fix și cheltuielile aferente ale administratorului/lichidatorului în cazul în care debitorul insolvent nu are suficiente active pentru a acoperi cheltuielile procesului de insolvență.

7. Altfel spus, în cazul în care debitorul insolvent nu are bunuri sau valoarea acestora este insuficientă pentru acoperirea cheltuielilor procesului de insolvență, onorariul fix și cheltuielile aferente ale administratorului/lichidatorului vor fi plătite de către persoanele menționate în normele contestate doar dacă se demonstrează că aceștia au prejudiciat debitorul și le este imputabilă starea de insolvență.

B. Opiniile subsemnatului

8. Subsemnatul am susținut că, indiscutabil, dispozițiile contestate sunt de natură să afecteze dreptul de proprietate al persoanelor cărora li se impune plata onorariului fix și cheltuielilor aferente ale administratorului/ lichidatorului, dar **mi-am exprimat opinia de a declara neconstituționale alineatul (2) din articolul 32 și alineatul (13) din articolul 70 ale Legii insolvenței** și de a solicita legislatorului să elaboreze un nou mecanism de plată a onorariului administratorului/ lichidatorului în cazul în care debitorul insolvent nu deține suficiente active pentru a acoperi cheltuielile procesului de insolvență.

9. Rațiunea acestei soluții se bazează pe analiza sistematică a normelor relevante din Legea insolvenței, din care rezultă cert că, ori de câte ori activele debitorului insolvent sunt suficiente, onorariul administratorului/lichidatorului și cheltuielile aferente procesului de insolvență se plătesc din masa debitoare, anterior distribuției ei între creditori. Normele contestate reprezintă o excepție de la regulă și prevăd modul de plată a onorariului fix și a cheltuielilor aferente **exclusiv în**

cazurile în care debitorul insolubil nu dispune de active suficiente pentru a acoperi cheltuielile procesului de insolabilitate.

10. Dar, se pune întrebarea, când debitorul insolubil nu dispune de active suficiente? Analiza sistematică a Legii insolabilității arată că „în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile procesului de insolabilitate” (articolul 32 alin.(2)) și „debitorul nu dispune de bunuri sau că bunurile lui nu pot acoperi cheltuielile procedurii de insolabilitate sau ale procedurii falimentului” (articolul 70 alin. (13)) doar atunci când **administratorul/ lichidatorul a valorificat toate posibilitățile de a suplini masa debitoare din sursele stabilite** (anularea și rezilierea actelor juridice păguboase, revendicarea bunurilor, încasarea creanțelor etc.), **inclusiv tragerea la răspundere a persoanelor, cărora, potrivit articolului 248 alin. (1), le este „imputabilă apariția stării de insolabilitate a debitorului”**. Debitorul insolubil nu dispune de active atunci când nu are bunuri în masa debitoare, aceste bunuri sunt insuficiente pentru acoperirea cheltuielilor procesului de insolabilitate, dar, totodată nu are nici un datornic care ar putea fi urmărit.

11. Prin urmare, normele contestate stabilesc plata onorariului fix și restituirea cheltuielilor administratorului/lichidatorului din contul persoanelor identificate **doar atunci când nu mai sunt nici datornici, adică persoane culpabile de apariția stării de insolabilitate a debitorului**. În ipoteza legislatorului, persoanele identificate în normele contestate ar fi cele mai indicate să suporte riscul plății cheltuielilor de închidere a afacerii, fără a li se imputa vreo culpă.

12. Respectiv, soluția propusă în Hotărârea nr. 16 din 9 iunie 2020 de a obliga persoanele menționate în normele contestate să plătească onorariul fix al administratorului/lichidatorului și cheltuielile aferente procesului doar dacă le este demonstrată culpa este necorespunzătoare situației, deoarece, către acest moment al procesului, este cert că persoanele culpabile în apariția stării de insolabilitate a debitorului nu mai există. Prin urmare, dintr-o astfel de interpretare rezultă că, **odată ce nu vor fi identificate persoane culpabile, onorariul fix și cheltuielile administratorului/ lichidatorului nu va fi achitat și eventualul său efort rămâne neremunerat**.

13. Prin soluția adoptată, Curtea a favorizat dreptul de proprietate al membrilor organelor de conducere, asociaților, acționarilor și membrilor persoanei juridice insolubile și a înrăutățit situația administratorului/ lichidatorului în sensul imposibilității de a fi remunerat pentru activitatea efectiv desfășurată.

14. Am propus să fie declarate neconstituționale articolele 32 alin. (2) și 70 alin. (13) din Legea insolabilității în scopul de a desființa total mecanismul existent de plată a onorariului administratorului/ lichidatorului și de restituire a cheltuielilor aferente procesului de insolabilitate în cazul în care insolubilul nu are suficiente active.

15. Această soluție urmărește două obiective. Pe de o parte, așa cum a decis și Curtea, pune la adăpost persoanele obligate să plătească fără culpă, iar, pe de altă parte, am propus de a atenționa legislatorul să elaboreze un mecanism nou, constituțional, de remunerare a activității administratorului/lichidatorului atunci când gestionează debitori fără active. Una din metode este sugerată nu doar de legislațiile străine moderne, dar și de Ghidul UNCITRAL (Comisia Națiunilor Unite pentru Drept Internațional Comercial)https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf. (pagina 182 § 57-58), care recomandă remunerarea reprezentantului insolvenței, în special, în cazurile în care activele debitorului sunt insuficiente, dintr-un fond finanțat de stat, deoarece cei aproximativ 200 de administratori autorizați din Republica Moldova „desfășoară o activitate de liber profesionist de interes public”.

În lumina celor expuse, consider că prin Hotărârea nr. 16 din 9 iunie 2020 Plenul Curții Constituționale trebuia să declare neconstituționale articolele 32 alin. (2) și 70 alin. (13) ale Legii insolvenței și, printr-o adresă, să solicite Parlamentului adoptarea unor norme juridice care ar reglementa în mod constituțional ordinea de achitare a onorariului fix și a cheltuielilor aferente ale administratorului/lichidatorului în cazul în care activele debitorului insolvent nu acoperă cheltuielile procesului de insolvență.

JUDECĂTOR

AL CURȚII CONSTITUȚIONALE Nicolae ROȘCA